

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 73/07-23

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 21. júna 2007 v senáte zloženom z predsedu Jána Lubyho, zo sudkyne Marianny Mochnáčovej a sudcu Ladislava Orosza v konaní o sťažnosti M. P., D., zastúpenej advokátom JUDr. A. S., D., ktorou namietala porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Žilina v konaní vedenom pod sp. zn. 9 C 1391/98, za účasti Okresného súdu Žilina, takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo M. P. na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Žilina v konaní vedenom pod sp. zn. 9 C 1391/98 p o r u š e n é b o l o .

2. Okresnému súdu Žilina p r i k a z u j e , aby v konaní vedenom pod sp. zn. 9 C 1391/98 konal bez zbytočných priet'ahov.

3. M. P. priznáva finančné zadost'učinenie v sume 150 000 Sk (slovom stopäťdesiat tisíc slovenských korún), ktoré jej je Okresný súd Žilina p o v i n n ý vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Okresný súd Žilina j e p o v i n n ý uhradiť M. P. trovy právneho zastúpenia v sume 6 296 Sk (slovom šesťtisícdeväťdesiatšesť slovenských korún) na účet jej právneho zástupcu JUDr. A. S., D., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením sp. zn. IV. ÚS 73/07 z 26. apríla 2007 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť M. P. (ďalej len „sťažovateľka“), ktorou namietala porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Žilina (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 9 C 1391/98.

Zo sťažnosti vyplýva, že sťažovateľka podala 16. júna 1998 okresnému súdu žalobu o určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnosti.

Sťažovateľka uviedla, že ku dňu podania sťažnosti ústavnému súdu nebola vec právoplatne skončená.

V sťažnosti sa sťažovateľka domáhala, aby ústavný súd podľa čl. 127 ústavy rozhodol, že postupom okresného súdu bolo porušené jej základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, a súčasne žiadala, aby ústavný súd prikázal okresnému súdu konať bez zbytočných prietahov a priznal jej finančné zadosťučinenie v sume 500 000 Sk a náhradu trov konania.

Okresný súd sa na základe výzvy ústavného súdu vyjadril k sťažnosti podaním sp. zn. 1SprS/188/2007 doručeným ústavnému súdu 29. mája 2007, v ktorom sa okrem iného uvádza:

„Z pripojeného prehľadu úkonov vo veci je zrejmé aké úkony uskutočnil Okresný súd Žilina. K prietahom v konaní došlo hlavne z toho dôvodu, že sudkyňa, ktorej vec pôvodne napadla odišla na materskú dovolenku. Následne bola vec v roku 1999 pridelená novému sudcovi. S účinnosťou od 1. 6. 2000 bol spis pridelený novej sudkyňi a v roku 2003 po odchode tejto sudkyne z Okresného súdu Žilina, bola vec pridelená ďalšiemu sudcovi. V roku 2006 bol spis z dôvodu dočasného pridelenia sudcu pridelený novej sudkyňi. K prietahom v konaní došlo aj z toho dôvodu, že uvedená vec je viazaná na iné konania prebiehajúce na tunajšom súde, predovšetkým dedičské konania. Vzhľadom k tomu, že niektoré dedičské konania nie sú doposiaľ skončené, nebolo možné pripojiť potrebné dedičské spisy. Tieto spisy sú pritom nevyhnutné na rozhodnutie o podanom návrhu. Z týchto spisov preto boli do tohto spisu vyhotovované len úradné záznamy.“

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Z obsahu sťažnosti a zo súdneho spisu okresného súdu sp. zn. 9 C 1391/98 ústavný súd zistil nasledovný priebeh a stav konania:

- 16. júna 1998 bola okresnému súdu doručená žaloba sťažovateľky „o určenie

vlastníckeho práva k nehnuteľnosti“,

- prípisom z 26. júna 1998 okresný súd vyzval sťažovateľku, aby predložila „*potvrdenie BPEJ na žalované nehnuteľnosti*“,

- 3. augusta 1998 bol spis z oddelenia Nc prevedený do oddelenia C,

- prípisom z 29. septembra 1998 okresný súd vyzval sťažovateľku, aby v lehote 20 dní predložila na vec sa vzťahujúce písomné dokumenty a odstránila nedostatky návrhu pod hrozbou zastavenia konania,

- na základe zmeny rozvrhu práce platného pre okresný súd bola právna vec sťažovateľky pridelená s účinnosťou od 1. septembra 1999 na prerokovanie a rozhodnutie inému zákonnému sudcovi,

- na základe zmeny rozvrhu práce platného pre okresný súd bola právna vec sťažovateľky pridelená s účinnosťou od 1. júna 2000 na prerokovanie a rozhodnutie inej zákonnej sudkyňi,

- 30. októbra 2002 bol daný pokyn okresného súdu na pripojenie spisov sp. zn. D 111/79, sp. zn. D 2156/91 a sp. zn. 6 C 58/95,

- 4. decembra 2002 okresný súd vyhotovil úradný záznam zo spisu sp. zn. D 169/01, ktorého súčasťou bol aj pripojený spis sp. zn. D 2156/91, a ďalej vyhotovil úradný záznam zo spisu sp. zn. D 111/79,

- 8. apríla 2003 bol daný pokyn okresného súdu na pripojenie súvisiacich spisov sp. zn. 7 C 266/02 a sp. zn. 16 C 20/01,

- 14. apríla 2003 okresný súd vyhotovil úradný záznam, z ktorého vyplýva, že odporca podal proti sťažovateľke a ďalším osobám žalobu o určenie hodnoty nehnuteľností; táto vec je okresným súdom vedená pod sp. zn. 7 C 266/02,

- 17. apríla 2003 okresný súd vyhotovil úradný záznam, z ktorého vyplýva, že vo veci vedenej pod sp. zn. 7 C 266/02 sa dosiaľ nekonalo, a súčasne vyhotovil ďalší úradný záznam zo spisu sp. zn. 16 C 20/01,

- na základe zmeny rozvrhu práce platného pre okresný súd bola právna vec sťažovateľky s účinnosťou od 1. júna 2003 pridelená na prerokovanie a rozhodnutie inému zákonnému sudcovi,

- zákonný sudca 27. októbra 2004 predložil vyššiemu súdnemu úradníkovi spis na vypracovanie skutkového a právneho rozboru veci,

- 6. marca 2006 bola právna vec sťažovateľky pridelená na prerokovanie a rozhodnutie inej zákonnej sudkyňi,

- 10. januára 2007 bol daný pokyn okresného súdu na pripojenie súvisiacich spisov sp. zn. D 111/79, sp. zn. D 2156/91, sp. zn. D 169/01 a sp. zn. 7 C 266/02,

- 16. januára 2007 okresný súd požiadal Správu katastra Ž. (ďalej len „správa katastra“) o poskytnutie informácie ohľadom spornej nehnuteľnosti,

- 7. mája 2007 okresný súd vyhotovil úradný záznam ohľadom nemožnosti momentálneho pripojenia spisov sp. zn. D 2156/91 a sp. zn. 27 C 133/02.

III.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľka sa svojou sťažnosťou domáhala vyslovenia porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov...

Sťažovateľka zároveň namietala aj porušenie čl. 6 ods. 1 dohovoru, podľa ktorého každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom...

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (čo platí aj pokiaľ ide o čl. 6 ods. 1 dohovoru) vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou: „Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia

neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu“ (m. m. IV. ÚS 221/04).

Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Táto povinnosť súdu a sudcu vyplýva z § 6 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Sudca je podľa § 117 ods. 1 OSP povinný robiť vhodné opatrenia, aby sa zabezpečilo splnenie účelu pojednávania a úspešné vykonanie dôkazov. Ďalšia významná povinnosť pre sudcu vyplýva z § 119 ods. 1 OSP, podľa ktorého sa pojednávanie môže odročiť len z dôležitých dôvodov, ktoré sa musia oznámiť. Ak sa pojednávanie odročuje, predseda senátu alebo samosudca spravidla oznámi deň, kedy sa bude konať nové pojednávanie.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). Za súčasť prvého kritéria sa považuje aj povaha prerokúvanej veci.

1. Pokiaľ ide o kritérium zložitosti veci, ústavný súd konštatuje, že spory o určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam tvoria bežnú súčasť rozhodovacej agendy všeobecných súdov a nemožno ich po skutkovej ani právnej stránke hodnotiť ako zložité. Na zložitosť sporu nepoukázal ani okresný súd vo svojom vyjadrení k sťažnosti doručenom

ústavnému súdu 29. mája 2007.

2. Správanie sťažovateľky ako účastníčky konania je druhým kritériom pri rozhodovaní o tom, či v konaní pred okresným súdom došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov.

Ústavný súd konštatuje, že nezistil žiadne skutočnosti, ktoré by mali byť pripísané na ťarchu sťažovateľky v súvislosti s priet'ahmi v konaní.

3. Napokon ústavný súd z hľadiska existencie zbytočných priet'ahov hodnotil samotný postup okresného súdu v napadnutom konaní.

V doterajšom priebehu napadnutého konania ústavný súd zistil tieto obdobia nečinnosti:

- od 29. septembra 1998 (výzva okresného súdu sťažovateľke) do 30. októbra 2002 (pokyn okresného súdu na pripojenie spisov),

- od 17. apríla 2003 (úradný záznam vyhotovený okresným súdom) do 27. októbra 2004 (predloženie spisu vyššiemu súdnemu úradníkovi),

- od 27. októbra 2004 (predloženie spisu vyššiemu súdnemu úradníkovi) do 10. januára 2007 (pokyn okresného súdu na pripojenie spisov),

- od 16. januára 2007 (vyžiadanie informácie od správy katastra) do 29. mája 2007 (predloženie spisu ústavnému súdu).

Celková doba nečinnosti okresného súdu v doterajšom priebehu napadnutého konania je 8 rokov a 2 mesiace. Z uvedeného vyplýva, že takmer celý doterajší priebeh napadnutého konania je poznačený úplnou nečinnosťou okresného súdu. Táto nečinnosť nie je ničím ospravedlniteľná ani poukázaním na nemožnosť nahliadnutia do niektorých súvisiacich spisov. Napokon okresný súd vo svojom vyjadrení uviedol, že z týchto spisov vyhotovil úradné záznamy osvedčujúce obsah súvisiacich konaní. Čo sa týka obrany okresného súdu uvedenej vo vyjadrení k sťažnosti, že „*K priet'ahom v konaní došlo hlavne z toho dôvodu, že sudkyňa, ktorej vec pôvodne napadla odišla na materskú dovolenku*“,

a následne vec bola pridelovaná viackrát iným zákonným sudcom, ústavný súd už vo svojej predchádzajúcej judikatúre uviedol, že nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť konanie, ako aj skutočnosť, že Slovenská republika nevie alebo nemôže v čase konania zabezpečiť primeraný počet sudcov alebo ďalších pracovníkov na súde, ktorý oprávnený subjekt požiadal o odstránenie svojej právnej neistoty, nemôžu byť dôvodom na zmarenie uplatnenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov a v konečnom dôsledku nezbavujú štát zodpovednosti za pomalé konanie spôsobujúce zbytočné prietahy v súdnom konaní (napr. I. ÚS 127/04, IV. ÚS 43/06).

Vychádzajúc z uvedeného ústavný súd dospel k názoru, že doterajším postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 9 C 1391/98 došlo k zbytočným prietahom, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

IV.

Pretože ústavný súd zistil porušenie základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru okresným súdom, prikázal mu, aby vo veci konal bez zbytočných prietáhov a odstránil tak stav právnej neistoty, v ktorej sa nachádza sťažovateľka domáhajúca sa rozhodnutia súdu vo svojej veci.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha. Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil,

je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Sťažovateľka žiadala aj o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia v sume 500 000 Sk z dôvodov uvedených vo svojej sťažnosti. Poukázala najmä na to, že v dôsledku „... *neukončeného takmer deväť rokov trvajúceho súdneho konania*...“ pretrváva u nej stav právnej neistoty.

Cieľom finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje nielen deklarovanie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez pokračujúceho porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04).

Podľa názoru ústavného súdu v tomto prípade prichádza do úvahy priznanie finančného zadosťučinenia.

Pri určení finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Vzhľadom na doterajšiu dĺžku konania okresného súdu vedeného pod sp. zn. 9 C 1391/98, ktorá predstavuje ku dňu vydania tohto nálezu viac ako 9 rokov, a berúc do úvahy konkrétne okolnosti prípadu, ako aj skutočnosť, že konanie vo veci nebolo do rozhodnutia ústavného súdu právoplatne skončené, ústavný súd považoval priznanie sumy 150 000 Sk za primerané finančné zadosťučinenie podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde.

Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľky, ktoré jej vznikli v dôsledku právneho zastúpenia pred ústavným súdom advokátom JUDr. A. S. Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo

sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy. Ústavný súd pri rozhodovaní o priznaní trov konania vychádzal z priemernej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za I. polrok 2006, ktorá bola 17 822 Sk. Úhradu priznal za dva úkony právnej služby (prevzatie a prípravu zastúpenia a spísanie sťažnosti a jej podanie) v súlade s § 1 ods. 3, § 11 ods. 2 a § 14 ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“) v sume 2 970 Sk (za jeden úkon právnej služby) a 2 x 178 Sk režijný paušál (§ 16 ods. 3 vyhlášky). Úhrada bola priznaná v celkovej sume 6 296 Sk.

Priznanú úhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľky (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, je potrebné pod „právoplatnosťou nález“ uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 21. júna 2007